

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра обліку і оподаткування

**«Затверджую»
Завідувач кафедри
обліку і оподаткування
_____ (Гордієнко М.І.)
«06» _____ 07 20__ р.**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПП 11. Судово-бухгалтерська експертиза
(шифр і назва навчальної дисципліни)**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма: Облік і оподаткування

Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень

Факультет: економіки і менеджменту

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни Судово-бухгалтерська експертиза для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОС «Бакалавр».

Розробник:

Гордієнко М.І. к.е.н, професор
кафедри обліку і оподаткування

(підпис)

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри обліку і оподаткування

Протокол № 12 від "19" червня 2020 року

Завідувач кафедри

(підпис)

(Гордієнко М.І.)

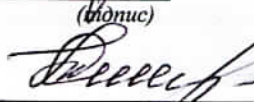
Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи)

(підпис)

(Гордієнко М.І.)

Декан факультету

(підпис)

(Строченко Н.І.)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(Гордієнко М.І.)

Зареєстровано в електронній базі: 09.07. 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	Нормативна
Модулів - 2	Спеціальність <u>071 «Облік і оподаткування»</u>	
Змістових модулів: 2		Рік підготовки: 2020-2021-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		Курс
		4, 1 с.т.
Загальна кількість годин – 120		Семестр
		7, 1 (о)
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента -	Лекції	
	10 год.	
	Практичні, семінарські	
	8 год.	
	Лабораторні	
	-	
	Самостійна робота	
102 год.		
	Індивідуальні завдання:	
	Вид контролю: екзамен екзаменаційні білети, усне додаткове опитування, виконання письмових завдань	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для заочної форми навчання – 18/102 (15/85)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Експерт – это человек, который больше уже не думает; он знает
Франк Хаббард

Метою вивчення дисципліни є: формування системи теоретичних знань з організації та методики здійснення судово-бухгалтерської експертизи, а також практичних навичок щодо господарських операцій суб'єктів господарювання та достовірності відображення їх у системі бухгалтерського обліку і звітності, які стали об'єктами розслідування або судового розгляду правоохоронними органами і потребують спеціальних знань експерта-бухгалтера для встановлення істини.

Завдання: набуття практичних навичок з організації та проведення судово-бухгалтерської експертизи, її інформаційного забезпечення, підготовки та реалізації результатів експертизи.

Вивчення навчальної дисципліни «Судово-бухгалтерська експертиза» передбачає формування у здобувачів вищої освіти інтегральної, загальних та фахових компетентностей:

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
	Інтегральна	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері обліку, контролю, аналізу, аудиту та оподаткування в процесі професійної діяльності з урахуванням особливостей галузевого розвитку регіону, що передбачає застосування теорій, концепцій, методик та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.	ІК
	Загальні		
1		Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ЗК1
2		Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК2
3		Здатність працювати в команді.	ЗК3
4		Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	ЗК5
5		Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ЗК8
6		Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.	ЗК13

	Фахові (спеціальні)		
1		Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.	ФК4
2		Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.	ФК8
3		Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль дотримання нормативних актів з методології бухгалтерського обліку та системи оподаткування.	ФК9
4		Здатність застосовувати етичні принципи при виконанні професійних обов'язків.	ФК10
5		Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.	ФК11
6		Застосовувати знання законодавства та міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку і звітності.	ФК12
7		Підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.	ФК13

2.3 Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Податковий контроль» здобувач вищої освіти повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Знати та розуміти базові економічні поняття, положення, принципи, закони, пов'язані з обліком, аналізом, аудитом і оподаткуванням; навички професійної етики; навички аналізу виробничих ситуацій, процесів, видів діяльності і практичного застосування набутих компетенцій, з урахуванням особливостей галузевого розвитку регіону.	ПРН1
2	Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.	ПРН2
3	Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.	ПРН3
4	Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.	ПРН5
5	Використовувати нормативні та правові документи в своїй діяльності,	ПРН9

	ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.	
6	Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.	ПРН13

3. Програма навчальної дисципліни

затверджена Вченою радою СНАУ (протокол №11 від 27 червня 2015р.)

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи

Тема 1. Судова експертиза: сутність, цілі, завдання

Суть економічних правопорушень. Роль контролю у запобіганні недолікам в економічній сфері та усунення їх у разі виявлення. Основні принципи контролю. Види і форми контролю. Поняття судової експертизи, сутність та класифікація. Завдання судової експертизи. Судова експертиза як складова державного контролю. Порівняльний аналіз судової експертизи з експертизами в інших сферах діяльності. Використання судової бухгалтерії в юридичній практиці.

Тема 2. Законодавчо-нормативне регулювання судово-бухгалтерської експертизи

Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 року № 4038-ХІІ (зі змінами і доповненнями). Інструкція про призначення та проведення судових експертиз. Правоохоронна діяльність та її основні поняття. Поняття судових експертиз та використання їх у правоохоронній діяльності. Суб'єкти судово-експертної діяльності в Україні. Порядок атестації судових експертів. Мета атестації судових експертів. Реєстр атестованих судових експертів. Свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта. Розвиток судово-бухгалтерської експертизи. Відмінність судово-бухгалтерської експертизи від ревізії фінансово-господарської діяльності.

Тема 3. Предмет, метод, процедури та стадії судово-бухгалтерської експертизи

Предмет судово-бухгалтерської експертизи. Суть предмета судово-бухгалтерської експертизи, яка проводиться за конкретною справою. Об'єкти судово-бухгалтерської експертизи. Доброякісні і недоброякісні документи. Сутність методу судово-бухгалтерської експертизи. Методичні прийоми судово-бухгалтерської експертизи. Процес судово-бухгалтерської експертизи та його стадії. Експертне дослідження і його зміст. Процедури судово-бухгалтерської експертизи та застосування їх в експертному дослідженні. Розрахунково-аналітичні методичні прийоми в дослідженнях судово-бухгалтерської експертизи. Документальні методичні прийоми та застосування їх у дослідженнях судово-бухгалтерської експертизи.

Тема 4. Планування та стадії судово-бухгалтерської експертизи

Порядок призначення судово-бухгалтерської експертизи у правоохоронній діяльності. Особливості організації судово-бухгалтерської експертизи на стадії попереднього розслідування. Планування процесу судово-бухгалтерської експертизи. Стадії провадження процесу судово-бухгалтерської експертизи та їх характеристика. План – графік проведення судово-бухгалтерської експертизи. Стандарт проведення судово-бухгалтерської експертизи. Права і обов'язки експерта-бухгалтера..

Змістовний модуль 2. Методика дослідження, узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи

Тема 5. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій суб'єктів господарювання

Завдання, об'єкти та методичні прийоми експертного дослідження операцій з коштами в касі та на рахунках у банках. Інформаційно-методичне забезпечення експертного дослідження готівкових і безготівкових розрахунків. Послідовність проведення касових і банківських операцій. Типові помилки, які можуть бути встановлені в ході експертного дослідження операцій з грошовими коштами. Об'єкти, джерела інформації та методика експертного дослідження операцій з необоротними активами та матеріальними цінностями. Послідовність проведення судово-бухгалтерської експертизи операцій з необоротними та оборотними активами. Порядок перевірки матеріалів інвентаризації основних засобів і матеріальних запасів та обґрунтованості виявлених лишків і нестач. Типові помилки, які найчастіше зустрічаються під час експертного дослідження операцій з матеріальними цінностями. Експертне дослідження операцій по розрахунках з працівниками. Послідовність (етапи) експертного дослідження операцій, пов'язаних з розрахунками з оплати праці. Інформаційне забезпечення операцій з нарахування та виплати заробітної плати. Методичні прийоми судово-бухгалтерської експертизи розрахунків за виплатами працівникам. Мета, завдання та інформаційне забезпечення експертного дослідження фінансової діяльності підприємства. Об'єкти судово-бухгалтерської експертизи доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства. Випадки у яких може бути значно спотворений фінансовий результат. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи правопорушень, пов'язаних із несплатою податків або невірною сплатою. Відповідальність керівників підприємств за несплату податків до бюджету.

Тема 6. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій у галузях народного господарства

Експертне дослідження операцій з виробництва, реалізації і собівартості промислової продукції. Експертне дослідження операцій з інвестиційної

діяльності. Експертне дослідження операцій з виробництва і собівартості продукції капітальних інвестицій. Джерела інформації (нормативні та фактографічні) судово-бухгалтерської експертизи операцій з виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції. Експертне дослідження операцій з виробництва, реалізації і собівартості сільськогосподарської продукції. Найбільш типові порушення в операціях з виробництва та реалізації продукції. Експертне дослідження товарних операцій у торгівлі. Експертне дослідження операцій з виробництва і реалізації продукції громадського харчування.

Тема 7. Узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи

Характеристика сутності висновку експерта-бухгалтера. Висновок судово-бухгалтерської експертизи, його структура та методика складання. Оцінка висновку судово-бухгалтерської експертизи слідчим чи адвокатом. Дослідження особливостей складання висновку експертизи, що виконується під час судового розгляду, та повідомлення про неможливість дати висновок. Гарантії незалежності судового експерта та правильності його висновку. Додаткова і повторна судово-бухгалтерські експертизи. Реалізація висновку експерта-бухгалтера у судовому процесі. Виявлення та усунення обставин, що сприяють вчиненню правопорушень під час проведення судово-бухгалтерської експертизи. Профілактичні заходи судово-бухгалтерської експертизи для запобігання правопорушенням у господарській діяльності. Права обвинуваченого в разі призначення та провадження судово-бухгалтерської експертизи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи												
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи												
Тема 1. Судова експертиза: сутність, цілі, завдання							15	1	0			14
Тема 2. Законодавчо-нормативне регулювання судово-бухгалтерської експертизи.							15	1	0			14
Тема 3. Предмет, метод, процедури та стадії судово-бухгалтерської експертизи.							15	1	0			14
Тема 4. Планування та стадії судово-бухгалтерської експертизи.							17	1	2			14
Разом за змістовим модулем 1.							62	4	2			56
Модуль 2. Методика дослідження, узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи												
Змістовний модуль 2. Методика дослідження, узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи												
Тема 5. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій суб'єктів господарювання							20	2	2			16
Тема 6. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій у галузях народного господарства							20	2	2			16
Тема 7. Узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи.							18	2	2			14
Разом за змістовним модулем 2.							58	6	6			46
Усього годин							120	10	8			102

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми та план	Кількість, годин
1	<p>Тема 1. Судова експертиза: сутність, цілі, завдання План.</p> <p>1.Поняття судової експертизи, сутність та класифікація 2.Завдання судової експертизи 3. Судова експертиза як складова державного контролю 4.Використання судової бухгалтерії в юридичній практиці</p>	1
2	<p>Тема 2. Законодавчо-нормативне регулювання судово-бухгалтерської експертизи План.</p> <p>1.Основні нормативно-правові акти, що регулюють судово-експертну діяльність 2.Закон України «Про судову експертизу» 3. Правоохоронна діяльність та її основні поняття 4. Використання судових експертиз у правоохоронній діяльності 5. Відмінність судово-бухгалтерської експертизи від ревізії фінансово – господарської діяльності</p>	1
3	<p>Тема 3. Предмет, метод, процедури та стадії судово-бухгалтерської експертизи План.</p> <p>1. Ознайомлення з предметом судово-бухгалтерської експертизи 2. Дослідження методичних прийомів судово-бухгалтерської експертизи 3. Вивчення процедур судово-бухгалтерської експертизи. 4. Розгляд процесу судово-бухгалтерської експертизи та його стадії</p>	1
4	<p>Тема 4. Планування та стадії судово-бухгалтерської експертизи План.</p> <p>1. Ознайомлення з порядком призначення судово-бухгалтерської експертизи у правоохоронній діяльності 2. Зміст та структура постанови про призначення судово-бухгалтерської експертизи 3. Ознайомлення з особливостями організації судово-бухгалтерської експертизи на стадії попереднього розслідування 4. Права обвинувачуваного в разі призначення судово-бухгалтерської експертизи</p>	1
5	<p>Тема 5. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій суб'єктів господарювання План.</p> <p>1.Методика експертного дослідження стану та операцій із грошовими коштами в касі. 2. Методика експертного дослідження операцій на рахунках у банку. 3. Методика експертного дослідження операцій з необоротними активами, малоцінними та швидкозношуваними предметами (МШП). 4. Методика експертного дослідження операцій з матеріальними запасами. 5. Методика експертного дослідження операцій з нарахування та виплати заробітної плати. 6. Методика експертного дослідження операцій, пов'язаних з обігом цінних паперів. 7. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи</p>	2

	<p>фінансових результатів діяльності підприємства.</p> <p>8. Методика проведення судово-бухгалтерської експертизи правопорушень, пов'язаних із ухиленням від сплати податків.</p>	
6	<p>Тема 6. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій у галузях народного господарства</p> <p>План.</p> <p>1. Розгляд питання експертного дослідження операцій з виробництва, реалізації і собівартості промислової продукції</p> <p>2. Розгляд питання експертного дослідження операцій з виробництва, реалізації і собівартості сільськогосподарської продукції</p> <p>3. Розгляд питання експертного дослідження операцій з інвестиційної діяльності</p> <p>4. Розгляд питання експертного дослідження товарних операцій у торгівлі</p>	2
7	<p>Тема 7. Узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи</p> <p>План.</p> <p>1. Ознайомлення з висновком судово-бухгалтерської експертизи, його структурою та методикою складання.</p> <p>2. Розгляд питання оцінки висновку судово-бухгалтерської експертизи слідчим чи адвокатом</p> <p>3. Дослідження особливостей складання висновку експертизи, що виконується під час судового розгляду, та повідомлення про неможливість дати висновок</p> <p>4. Вивчення порядку призначення додаткової експертизи чи повторної судово-бухгалтерської експертизи.</p>	2
	Разом	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість, годин
1	Тема 1. Судова експертиза: сутність, цілі, завдання	0
2	Тема 2. Законодавчо-нормативне регулювання судово-бухгалтерської експертизи	0
3	Тема 3. Предмет, метод, процедури та стадії судово-бухгалтерської експертизи	0
4	Тема 4. Планування та стадії судово-бухгалтерської експертизи	2
5	Тема 5. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій суб'єктів господарювання	2
6	Тема 6. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій у галузях народного господарства	2
7	Тема 7. Узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи	2
	Разом	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми та перелік питань	Кількість, годин
1	<p>Тема 1. Судова експертиза: сутність, цілі, завдання</p> <p>1. Судова реформа 1864 року та її вплив на процес судочинства і розвиток судових експертиз.</p> <p>2. Історичні аспекти розвитку судово-експертної діяльності в СРСР та Україні.</p> <p>3. Особистий вклад в науку та практику судової експертизи М.С. Бокариуса одного із засновників Харківської експертної школи.</p> <p>4. Сутність судових експертиз та їх класифікація.</p> <p>5. Основні принципи судово-бухгалтерської експертизи, їх характеристика.</p> <p>6. Завдання судово-бухгалтерської експертизи, їх характеристика.</p> <p>7. Основні функції Міністерства юстиції України.</p> <p>8. Речові докази у судово-експертній діяльності.</p> <p>9. Документи у судово-експертній діяльності.</p> <p>10. Об'єкти та мета судової бухгалтерії.</p>	14
2	<p>Тема 2. Законодавчо-нормативне регулювання судово-бухгалтерської експертизи</p> <p>1. Дати характеристику основних нормативно-правових актів, що регулюють судово-експертну діяльність.</p> <p>2. Обов'язки та відповідальність судових експертів.</p> <p>3. Права судового експерта.</p> <p>4. Атестація судових експертів.</p> <p>5. Експертно-кваліфікаційні комісії, їх функції.</p> <p>6. Правоохоронна діяльність, розкрити її основні поняття.</p> <p>7. Предмет та об'єкти судової експертизи, розкрити їх поняття.</p> <p>8. Вказати основні класи судових експертиз, дати їх загальну характеристику.</p> <p>9. Відмінність ревізії від судово-бухгалтерської експертизи за суб'єктом.</p> <p>10. Відмінність ревізії від судово-бухгалтерської експертизи за об'єктом та методом.</p>	14
3	<p>Тема 3. Предмет, метод, процедури та стадії судово-бухгалтерської експертизи</p> <p>1. Предмет судово-бухгалтерської експертизи.</p> <p>2. Класифікація експертних процедур за призначенням у застосуванні в судово-бухгалтерській експертизі.</p> <p>3. Організаційні та нормативно-правові процедури, їх сутність.</p> <p>4. Аналітичні, розрахункові та логічні процедури, їх характеристика.</p> <p>5. Метод та загальнонаукові прийоми дослідження. Дати основні характеристики.</p> <p>6. Документальні прийоми судово-бухгалтерської експертизи.</p> <p>7. Поняття процесу судово-бухгалтерської експертизи та його стадій.</p> <p>8. Організаційна стадія судово-бухгалтерської експертизи.</p> <p>9. Дослідна стадія судово-бухгалтерської експертизи.</p> <p>10. Стадія узагальнення та реалізації результатів експертизи.</p>	14
4	<p>Тема 4. Планування та стадії судово-бухгалтерської експертизи</p> <p>1. Вказати випадки в яких призначають судово-бухгалтерські експертизи.</p> <p>2. Підготовча стадія призначення експертизи.</p>	14

	<p>3. Обов'язки керівника експертної установи при отриманні постанови про призначення експертизи.</p> <p>4. Постанова про призначення судово-бухгалтерської експертизи, її структура.</p> <p>5. Розкрити зміст постанови про призначення експертизи згідно з процесуальними нормами.</p> <p>6. Участь спеціаліста в проведенні процесуальних дій.</p> <p>7. Особливості проведення судово-бухгалтерської експертизи на стадії попереднього розслідування.</p> <p>8. Особливості проведення судово-бухгалтерської експертизи в суді.</p> <p>9. Підозрюваний та його права.</p> <p>10. Обвинувачений та його права.</p>	
5	<p>Тема 5. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій суб'єктів господарювання</p> <p>1. Наведіть перелік та зміст законодавчо-нормативного забезпечення експертного дослідження операцій:</p> <ul style="list-style-type: none"> • з коштами, розрахунками та іншими активами; • необоротними матеріальними і нематеріальними активами; • матеріальними цінностями; • розрахунками з оплати праці; • цінними паперами; • доходами та фінансовими результатами діяльності суб'єкта господарювання. <p>2. Назвіть завдання, об'єкти та методичні прийоми судово-бухгалтерської експертизи операцій:</p> <ul style="list-style-type: none"> • з коштами та розрахунками; • необоротними активами та матеріальними цінностями; • цінними паперами; • розрахунками з персоналом; • доходами та результатами діяльності тощо. <p>3. Дайте визначення інформаційно-методичного забезпечення судово-бухгалтерської експертизи.</p> <p>4. Назвіть типові порушення з ознаками зловживань щодо операцій з коштами, розрахунками.</p> <p>5. Зміст фактографічної інформації, що формується в процесі експертного дослідження операцій з коштами та розрахунками.</p> <p>6. Методика експертного дослідження стану та операцій з грошовими коштами у касі.</p> <p>7. Методика експертного дослідження доходів суб'єкта господарювання.</p> <p>8. Методика експертного дослідження стану та операцій з основними засобами.</p> <p>9. Відповідальність за шкоду, заподіяну державі, в результаті несплати податків.</p> <p>10. Методика проведення експертного дослідження фінансових результатів підприємства.</p>	16
6	<p>Тема 6. Дослідження судово-бухгалтерською експертизою фінансово-господарських операцій у галузях народного господарства</p> <p>1. Наведіть перелік та зміст законодавчо-нормативного забезпечення експертного дослідження операцій:</p>	16

	<ul style="list-style-type: none"> • виробництва та реалізації промислової продукції; • виробництва та реалізації продукції сільськогосподарського виробництва; • пов'язаних з інвестиційною діяльністю. <p>2. Назвіть завдання, об'єкти та методичні прийоми судово-бухгалтерської експертизи операцій:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виробництва та реалізації промислової продукції; • виробництва та реалізації продукції сільськогосподарського виробництва; • пов'язаних з інвестиційною діяльністю. <p>3. Наведіть основні характерні порушення для операцій з виробництва та реалізації продукції:</p> <p>4. Назвіть типові порушення в операціях, пов'язаних із цінними паперами.</p> <p>5. Зміст фактографічної інформації, що формується в процесі експертного дослідження операцій пов'язаних з інвестиційною діяльністю.</p> <p>6. Вказати та охарактеризувати типові порушення з ознаками зловживань на сільськогосподарських підприємствах</p> <p>7. Назвіть типові порушення з ознаками зловживань щодо операцій в будівельних організаціях.</p> <p>8. Методика експертного дослідження торгових операцій.</p> <p>9. Вказати та охарактеризувати джерела інформації при експертному дослідженні зловживань у підприємствах торгівлі.</p> <p>10. Назвіть особливості експертного дослідження товарних операцій у торгівлі.</p>	
7	<p>Тема 7. Узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Висновок судово-бухгалтерської експертизи, його структура. 2. Методика складання висновку судово-бухгалтерської експертизи. 3. В чому полягає суть оцінки висновку експерта слідчим чи судом? 4. При яких обставинах висновок має потребу в уточненні чи доповненні? 5. В яких випадках виклик експерта до суду є обов'язковим? 6. Особливості призначення судово-бухгалтерської експертизи в суді. 7. Вказати випадки, коли експерт не має можливості надати висновок, порядок формування повідомлення про неможливість надання висновку. 8. Назвати особливості складання висновку повторної експертизи? 9. Охарактеризувати особливості складання висновку комплексної експертизи. 10. Вказати та охарактеризувати фактори, які забезпечують незалежність судового експерта та правильність його висновку. 	14
	Разом	102

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання включає: надання аргументованої письмової відповіді на теоретичне питання та вирішення практичного ситуаційного завдання. Номер варіанта теоретичного питання обирається студентом самостійно відповідно до запропонованого переліку. Вихідні дані для практичного завдання студент отримує безпосередньо у лектора, або за погодженням з викладачем у методичних рекомендаціях для самостійного вивчення дисципліни.

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи ***Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:***

1. Організація економічного контролю та судово-бухгалтерської експертизи в Україні.
2. Суб'єкти судово-експертної діяльності.
3. Правовий статус: державного судового експерта, судового експерта — співробітника не експертної установи, приватного судового експерта.
4. Права, обов'язки та відповідальність судового експерта.
5. Поняття економічної інформації, її класифікація.
6. Поняття втраченої вигоди.
7. Характеристика чинників та умови, за яких проводиться розрахунок втраченої вигоди при проведенні бухгалтерської експертизи.
8. Методи розрахунку втраченої вигоди.
9. Поняття бухгалтерської експертизи.
10. Класифікація судових експертиз за видами та процесуальними ознаками.
11. Завдання, предмет та методи бухгалтерської експертизи.
12. Визначення кола матеріалів, що надаються на дослідження експерту-бухгалтеру.
13. Відмінність дослідження спеціаліста від висновку експерта-бухгалтера.
14. Порядок оформлення експертом-бухгалтером клопотання про надання додаткових матеріалів, необхідних для проведення дослідження.
15. Повідомлення про неможливість надання висновку, як процесуального документу.
16. Умови призначення експертизи.
17. Структура постанови (ухвали) про призначення бухгалтерської експертизи.
18. Вимоги до формулювання питань, які виносяться на вирішення експертизи.
19. Порядок підготовки матеріалів для проведення бухгалтерської експертизи.
20. Визначення кола матеріалів, що надаються експертові для дослідження.

Змістовний модуль 2. Методика дослідження, узагальнення і реалізація результатів судово-бухгалтерської експертизи

Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

21. Основні положення Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей.
22. Експертиза господарських операцій, пов'язаних з використанням та збереженням основних засобів.
23. Перевірка фактичної наявності основних засобів.

24. Дослідження податкового обліку основних засобів і нематеріальних активів.
25. Методика проведення судово-бухгалтерських експертиз матеріалів інвентаризації товарно-матеріальних цінностей.
26. Перевірка операцій по розрахункових рахунках, з коштами в касі.
27. Найхарактерніші види зловживань.
28. Перевірка розрахунків з підзвітними особами.
29. Використання облікових документів при виявленні та розслідуванні економічних злочинів.
30. Основні економічні, правові й організаційні положення щодо оплати праці й утримань із заробітної плати.
31. Мета та основні джерела інформації при експертному дослідженні.
32. Перевірка штатів, розрахунків з працівниками.
33. Перевірка нарахувань на заробітну плату та своєчасність її перерахунку.
34. Нормативно-правове регулювання випуску та обігу цінних паперів у сфері підприємницької діяльності.
35. Основні завдання бухгалтерської експертизи з операцій з цінними паперами.
36. Характеристика економічних злочинів, пов'язаних з емісією та обігом цінних паперів.
37. Експертне дослідження валютних операцій.
38. Характеристика економічних злочинів у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
39. Митні злочини.
40. Експертне дослідження операцій з дебіторською заборгованістю, операцій зобов'язань і забезпечень, орендних операцій, кредитних операцій.
41. Характеристика кредитно-фінансових злочинів.
42. Експертне дослідження операцій фінансового результату діяльності господарюючих суб'єктів.
43. Експертне дослідження виробництва, складу доходів та витрат на виробництво і управління.
44. Експертне дослідження податкової звітності.
45. Експертне дослідження способів ухилення від сплати податків.
46. Характеристика податкових злочинів.
47. Структура та зміст висновку бухгалтерської експертизи.
48. Сутність вимог до висновку бухгалтерської експертизи.
49. Оцінка висновку експерта-економіста.
50. Вимоги до складання висновку експерта-бухгалтера.

9. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, конспектування, тощо).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: практична робота, вправа,

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*

2.2. *Методи синтезу*

2.3. *Індуктивний метод*

2.4. *Дедуктивний метод*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Проблемний (проблемно-інформаційний)*

3.2. *Дослідницький*

3.3. *Пояснювально-демонстративний*

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій тощо.

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, діалогове навчання, case-study (метод аналізу конкретних ситуацій), тощо.

10. Методи контролю

1. Проведення проміжного контролю протягом семестру

2. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних та семінарських заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- результати виконання та захисту лабораторних робіт;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- виконання аналітично-розрахункових завдань;
- написання рефератів, есе, звітів;
- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт тощо.

11. Розподіл балів, які отримують студенти (екзамен)

Поточне тестування та самостійна робота				СРС 30	Разом за модулі та СРС 70	Семестрова (підсумкова) атестація - екзамен 30	Сума 100
Змістовний модуль 1 (20 балів)							
T1	T2	T3	T4				
5	5	5	5				
Змістовний модуль 2 (20 балів)							
T5	T6	T7					
5	5	10					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	
60-68	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. **Гордієнко М. І.** Судово-бухгалтерська експертиза: навчальний посібник. Суми.: СНАУ, 2018. 272 с.

2. **Гордієнко М.І., Маслюк О.В.** Судово-бухгалтерська експертиза: методичні рекомендації щодо проведення практичних та семінарських занять для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітнього ступеня «бакалавр» денної (заочної, дистанційної) форми навчання. Суми.: СНАУ, 2018. 58 с.

3. **Гордієнко М.І., Маслюк О.В.** Судово-бухгалтерська експертиза: методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітнього ступеня «бакалавр» денної (заочної, дистанційної) форми навчання. Суми.: СНАУ, 2018. 34 с.

4. <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=573>

13. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-VI /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та

зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 року № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>

3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>

4. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: наказ Правління НБУ від 21 січня 2004 року № 22 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text>

5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08 жовтня 1998 року № 53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>

6. Інструкція про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків - резидентів і нерезидентів: постанова Правління НБУ від 12 листопада 2003 року № 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03/paran1531#n1531>

7. Конституція України від 28 червня 1996 року №254К / 96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Кримінальний кодекс України Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

9. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

10. Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: постанова Кабінету міністрів України від 29 липня 2015 року № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text>

11. Положення про Державну фінансову інспекцію України: постанова Кабінету міністрів України від 6 серпня 2014 року №310. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/310-2014-%D0%BF#Text>

12. Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів: наказ Міністерства юстиції України від 3 березня 2005 року № 301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text>

13. Порядок ведення касових операцій у національній валюті в Україні: постанова Правління НБУ від 29 грудня 2017 року №148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> zakon.rada.gov.ua.

14. Про затвердження Порядку координації одночасного проведення планових перевірок (ревізій) контролюючими органами та органами державного фінансового контролю: постанова Кабінету міністрів України від 23 жовтня 2013 року № 805. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/805-2013-%D0%BF#Text>

15. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII /Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV /Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

17. Про судову експертизу: закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

Основна література:

18. Гуцаленко Л., Михальчишина Л., Сидорчук В., Пентюк І. Судово-бухгалтерська експертиза. Навчальний посібник. Київ.: Центр навчальної літератури. 2017. 352 с.

19. Головченко Л.М., Лозовий А.І., Сімакова-Єфремян Е.Б. Основи судової експертизи: навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта. Видавництво «Право». 2016. 928 с.

20. Волкова І.А. Судово-бухгалтерська експертиза. Навчальний посібник. Київ.: Центр навчальної літератури. 2009. 84 с.

21. Комісарчук Р.В. Судові експертизи при розслідуванні злочинів у сфері економіки. Навчально-методичний посібник.: Видавництво «Гельветика». 2017 92 с.

22. Глібко В.М., Буцан О.П. Судова бухгалтерія: Підручник / В.М. Глібко, О.П. Буцан. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 224 с.

23. Камлик М.І. Судова бухгалтерія. Підручник. Друк. вид., перероб. і допов. К.: Аміка, 2001. 376 с.

24. Судова бухгалтерія: навчально-методичний посібник / Д.В. Кравцов; Одес. нац. юрид. акад. – О.: Юрид. л-ра, 2008. 136 с.

25. Судово-експертна діяльність. Довідник для суддів. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2001. 344 с.

Додаткова література:

26. Гордієнко М.І. Судова експертиза в контексті законодавства України. *Проблеми та перспективи розвитку економіки в контексті євро інтеграційних процесів: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Запоріжжя, 21 квітня 2017 р.). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2017. 140 с. (С. 117 – 120).

27. Голуб Н.О. Актуальні питання судово-бухгалтерської експертизи // *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2012. № 1(17), Том 1. С. 124-130.

28. Коблянська О.І. Методичне забезпечення судово-бухгалтерської експертизи // [Облік і фінанси АПК. 2010. № 1. с. 28 – 32.](#)

29. Колісник О.П. Теоретичні основи судово-бухгалтерської експертизи // *Фінанси, облік і аудит. Збірник наукових праць.* – 2009. - Випуск 14. - с. 256 - 263.

30. Лісовий В.В. Форми і значення використання спеціальних економічних знань в цивільному і господарському процесі // *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 1 (59). С. 151 – 153.

31. Мисака Г.В. Теоретико-організаційні засади підвищення ефективності проведення судово-бухгалтерської експертизи // *Економічний форум*. 2011. Випуск 2. С. 154 – 159.

32. Панаско Ю. І. Теоретичні аспекти організації судово-економічної експертизи // *Управління розвитком. Збірник наукових робіт*. 2012. № 7 (128). С. 146 – 147.

33. Пашинська І.І. Методи судово-економічної експертизи // *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 3 (57). С. 132 – 135.

34. Попович О.В. Основні особливості судово-бухгалтерської експертизи, які відрізняють її від методів господарського контролю // *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. Збірник наукових праць Національного авіаційного університету*. 2011. Випуск 29. С.78-84.

35. Світлоока В. Ф. Місце економічної експертизи у сфері економічних відносин // *Управління розвитком. Збірник наукових робіт*. 2012. № 7 (128). С. 150 – 151.

36. Федчишина В.В. Судово-бухгалтерська експертиза та контроль: взаємозв'язок категорій // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць*. 2009. Випуск 3 (15). С. 307 – 316.

Інформаційні інтернет-ресурси:

37. www.bank.gov.ua – Національний банк України.

38. www.dkrs.gov.ua – Державна фінансова інспекція України.

39. www.hniise.gov.ua – Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса Міністерства юстиції України.

40. www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України.

41. www.minjust.gov.ua – Міністерство юстиції України.

42. www.pravoznavec.com.ua – Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець».

43. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України.

44. www.sts.gov.ua – Державна служба статистики України.

45. www.vobu.com.ua – Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік».